

PŘÍBĚH YASMEENY A WARDY

Yasmeen a Warda

Jmenujeme se Yasmeen a Warda a jsme sestry. Minulý rok nám bylo 13 a 14 let. Bydlíme s rodiči v oblasti Moccha v Jemenu v malé rybářské vesnici u jezera. Naše rodina je velmi chudá, protože práce

je v naší zemi málo. Celá rodina bydlí v chýši, v podobné, v jaké bydlí i všichni naši kamarádi a příbuzní. Když jsme byly u maminky v bříšku, byla maminka hodně nemocná a tatínek ji nemohl zavést k panu doktorovi, protože je to moc daleko a rodina neměla peníze na cestu ani na zaplacení lékařského ošetření. Také neměla moc dobrého jídla, stejně jako ho nemáme ani dnes. Proto má hodně dětí v naší zemi nemocné oči, říká se tomu šedý zákal. My jsme měly velké štěstí. Do naší vesnice přijel pan doktor z daleké České republiky a oči nám operoval. Jsme velmi šťastné, protože už si můžeme hrát, dělat ruční práce a možná se jednou naučíme i číst a psát.

Poznámka: Šedý zákal je nemocí hlavně starých lidí, u dětí je příčina v těhotenství - infekce matky nebo jsou na vině spalničky, zarděnky či toxoplazmoza v průběhu těhotenství. Je to častá nemoc v rozvojových zemích, kde není na dobré úrovni lékařská péče (prenatální diagnostika, pediatrie) a medicína celkově.

INFORMACE O JEMENU

Jemenská republika se nachází v oblasti Středního východu na nejjižnějším cípu Arabského poloostrova, omývaného Arabským a Rudým mořem. K území Jemenu patří ostrovy Sokotra a Perim. Hlavní město státu je San'á.

Jemen lze rozdělit do čtyř oblastí: Timahah (pobřežní nížina na západě), západní vysočinu, východní vysočinu (rozlehlá náhorní plošina v nadmořské výšce 2 000 m n. m.) a poušť Rub al Chálí na východě země (nachází se zhruba ve výšce 1 000 m n. m.). Nejvyšším bodem je Jabal an Nabi Shu'ayb (3 760 m n. m.).

Jemen nemá stálý vodní tok, který by ústil do moře. Nachází se zde pouze sezónní toky, tzv. vádí. Nejvýznamnější jsou vádí Jawf, vádí Baná, vádí Hajr a vádí Al-Masilah.

Pro Jemen jsou charakteristické velké rozdíly mezi denními a nočními teplotami způsobené pouštěmi. V pobřežních nížinách a pouštních oblastech na východě rostou datlovníky, banánovníky, citrusy, tamarišky, akácie a druhy rostlin odolné vůči suchu. Ve vysočinách se pěstují převážně kulturní plodiny, jako je pšenice, vinná réva, melouny, fíkovníky a rohovník. V horských oblastech se pěstuje káva, khat a vyskytují se zde různé druhy křovin a stromů. Faunu zastupuje v Jemenu pavián, hyena, liška a králík.

Ostrov Sokotra je označován za „Galapágy Indického oceánu“. Vyznačuje se velkou biologickou rozmanitostí a velkým množstvím druhů, které nelze nalézt nikde jinde na světě.

V oblasti dnešního Jemenu se v dávné minulosti nacházela říše královny ze Sáby, jejímž centrem bylo město Marib na okraji pouště Rub al Chálí. Tato říše spadala asi do 8. století před naším letopočtem. Mýty je také opředeno založení hlavního města San'á, neboť je připisováno Šémovi, synu Noema, kterého známe z biblického příběhu o potopě světa. Staří Římané tuto oblast nazývali „Arabia Felix“ neboli Šťastná Arábie. V roce 631 n. l. území dobyl Mohamed a oblast začala být islami-zována. Islám je v této zemi stále nejvíce zastoupeným náboženstvím.

V 16. století se země stala součástí Osmanské říše, ale již na začátku dalšího století byli osmanští Turci ze země vyhnáni. Do oblasti se vrátili v 70. letech 19. století a zůstali zde až do svržení v roce 1914, kdy severozápadní část připadla imámům (islámským duchovním vůdcům). Od roku 1918 je země rozdělena na dvě části (sever a jih). Vláda imámů v severní části skončila v roce 1962 a byla zde vyhlášena Jemenská arabská republika.

V roce 1839 do země přišli Britové, pro které měl největší význam strategicky důležitý přístav Aden.

Ten se v roce 1937 stal britskou korunní kolonií. Později se kolonie rozšířila a vznikla zde tzv. Jihoarabská federace. Britové z oblasti odešli v roce 1967 a na místě jejich kolonie vznikla marxisticky orientovaná Jemenská lidově demokratická republika. Obě části žily ve vzájemném napětí a válečném konfliktu, které skončilo až sjednocením v roce 1990.

Zemědělství zaměstnává asi polovinu obyvatel. Pro domácí spotřebu se pěstuje sorgo, pšenice, proso, brambory, rajčata, melouny, banány a papája, na export pak káva, víno, sezam, tabák a bavlna. Na náhorních plošinách jsou chovány ovce, kozy a skot. Významný je rybolov.

Jemen je jednou z nejhudších zemí arabského světa. Jeho ekonomika je závislá především na ropě. V zemi se kromě ropy, která byla objevena v 80. letech 20. století, těží také draselné soli a fosfáty. Průmysl je zatím soustředěn v přístavním městě Aden, kde je velká rafinerie ropy. Zpracovávají se kůže, zelenina a tabák na cigarety. V zemi neexistuje železniční síť a jen málo silnic má pevný povrch. Mezinárodní letiště mají města Aden a San'á. Největšími přístavy jsou Aden a Hodejda.

Sociální péče a školství jsou na nízké úrovni. Porodnost je v zemi vysoká, avšak značná je také kojenecká úmrtnost. Vzdělání je bezplatné, ale je dostupné pouze omezenému počtu dětí ve městech. Gramotných je přes 70 % mužů, ale asi jen 30 % žen.

ZDROJ

CIA [online]. 2008-09-04. [cit. 2008-09-10]. Dostupné z: www.cia.gov

Gardner, P., Scott, A. a kol. **Zeměpis světa**. Praha: Columbus, 2000. ISBN 80-901727-6-8

Bussinesinfo.cz [online]. 2008-04-01. [cit. 2008-08-20]. Dostupné na: www.bussinesinfo.cz/cz/rubrika/jemen/1001373/

Wikipedia [online]. 2008-09-11. [cit. 2008-09-12]. Dostupné na: <http://en.wikipedia.org/wiki/Yemen>

ÚVODNÍ AKTIVITA

AKTIVITA, KTEROU MŮŽETE VYUŽÍT JAKO ÚVOD KE KAŽDÉ ZEMI A TAKÉ JAKO SPOJOVACÍ PRVEK VŠECH ZEMÍ. NAŠÍM PRŮVODCEM JEDNOTLIVÝMI ZEMĚMI BUDE VÍTR. V JEMENU BUDEME OSLOVOVAT VÍTR – SUBBAK PODLE JEHO NÁZVU V ARABŠTINĚ.

Cíle

Děti jsou motivovány k práci na projektu.

Děti si vytvářejí základní představu o mapě světa.

Děti se seznámí s polohou prioritních zemí zahraniční rozvojové spolupráce České republiky ve světě.

Děti se seznámí s některými výraznými reáliemi Jemenu.

Pomůcky

Mapa světa s vyznačenými obrysy jednotlivých prioritních zemí, obrys Jemenu namalovaný na velkém papíře nebo kartonu, (podklady pro vytvoření najdete na CD), kufříky či krabice představující kufřík, cestovatelské deníky – jednotlivé listy s kopiemi obrázků z přílohy, školní sešit nebo jiná forma cestovatelského deníku, vítr – vyrobený např. z gázy, výtvarné potřeby, CD se zvuky větru nebo motivační hudbou dle vlastního uvážení, příloha 1, 2, CD Anyana - děti a svět.

Motivace

„Vítr, ten se má, chvilku je tady a za chvíli úplně někde jinde. Prohání se po celém světě, nezná žádné hranice. Dívá se na svět z výšky a vidí hory, zelené pastviny, spousty zvířete, ryb a vod. Vítr je prostě doma na

celém světě a z výšky sleduje, co je kde pěkného, a také vidí, kde se dějí nepravosti. Fouká a létá si, jak se mu zachce. Když je veselý, hraje si s vlasy dětí v Africe, ale když se rozzlobí, odnese i celou střechu ve vedlejší vesnici. Umí být příjemně teplý, studený a dokáže přinést déšť. Náš Větrík – cestovatel nás zane, kam budeme chtít. Třeba do země, která leží daleko v Asii a jmenuje se Jemen. Zve nás na velkou cestu světem, zve nás na návštěvu k dětem. Jsou to děti, které žijí daleko od nás, ale mají někdy úplně stejná trápení a radosti jako my. Jindy jsou jejich starosti o dost větší než naše, a přece se dovedou radovat. Nebojte se při své cestě překonat všechny překážky a vydejte se do Jemenu s dobrými a přátelskými úmysly.“

Všechny děti sedí během úvodního vyprávění se zavřenými očima, které otevrou až na pokyn učitelky. Naznačíme foukání větru tak, aby to děti cítily. K podbarvení motivačního vyprávěného textu můžeme použít například skladby z CD Bachova Varhanní hudba.

Postup

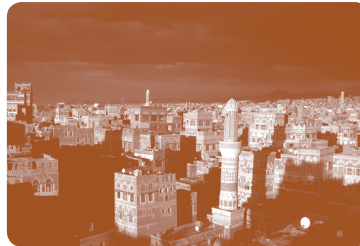
- Ve třídě si připravíme nástěnku s mapou světa a vyznačeným Jemenem.
- Dále můžeme mít velký obrys Jemenu, který v průběhu projektu proměníme s dětmi v koláž,

která zemi charakterizuje. Využijeme výstřižků z časopisů i dětských kreseb – jídlo, krajina, zvířata, lidé, počasí, rostliny, ovoce, kulturní plodiny, stavby apod.

- Každé dítě si přinese malý **kufřík** nebo si „kufřík“ vyrobíme z papírových krabic.
- Do kufříku budeme dávat v průběhu celého projektu vytvořené výstupy – obrázky, výrobky. Děti se chystají na cestu a vymýšlejí, co si s sebou vezmou, co by mohly v Jemenu potřebovat (mohou to namalovat nebo si o přípravách na cestu jen povídáme).
- Do kufříku přibalíme také **cestovatelský deník** – školní sešit nebo jednotlivé listy svázané provázkem.
- Do deníku budeme kreslit (nebo jinak jednoduše zaznamenávat) naši cestu.
- V příloze naleznete obrázky, které vám s přípravou deníku pomohou – obrysy zemí, vlajky, černobílé foto dítěte z každé země, omalovánku světa s obrysy prioritních zemí.
- Vítr – Subbak můžeme využít také k reflexím aktivit během projektu nebo k celkové reflexi na jeho závěru.

SEZNAM FOTOGRAFIÍ

- 1 Západ slunce nad městem
- 2 Džamil a Nawal
- 3 Lamees a její kamarádi jdou do školy
- 4 Obchůdek s malým prodáváčem
- 5 Ahmed a Hasan poznávají historii
- 6 Radwáns poznává své okolí
- 7 Starý rybář plete sítě
- 8 Skupina zahalených žen
- 9 Yasmeen po operaci
- 10 Wardiny uzdravené oči

1

2

3

4

5

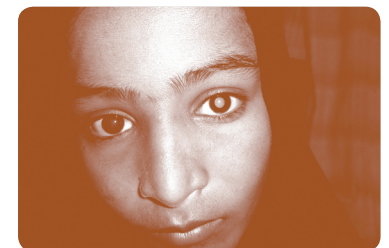
6

7

8

9

10

PŘEHLED AKTIVIT

Aktivita	Foto	Charakteristika	Poznámky
Jak se žije arabským princeznám str. 6, 7	1	diskuzní a výtvarná aktivita, aktivita rozvíjející smyslové vnímání a přibližující život zrakově postižených	Příloha 5: Jak se žije ve tmě
Jak rosteme a co už umíme str. 8	2	výtvarná a diskuzní aktivita, aktivita rozvíjející sebeobsluhu a přibližující život zrakově postižených	Příloha 3: Vystřihovánka s postavou dívky, chlapce a oblečením, z různých částí světa
Jak to chodí ve škole str. 9	3	námět na školní olympiádu s možností rozšíření o disciplíny přibližující život zrakově postižených	Příloha 4: Návrhy stanovišť na olympiádu
Jak nakupujeme str. 10	4	hra s dramatizací nakupování	
Jak tomu bylo dříve str. 11	5	námět na budování vztahu k historii a výtvarná aktivita rozvíjející sebepoznání dětí	
Jaké je místo, kde žijeme str. 12	6	pracovní a výtvarná aktivita, aktivita podněcující empatii ke zrakově postiženým lidem	
Jak pracují naši rodiče a prarodiče str. 13	7	diskuzní a přiřazovací aktivita s tématem povolání	
Jak je tomu ve světě dospělých str. 14	8	aktivita podporující samostatnost dětí	Příloha 5: Jak se žije ve tmě

JAK SE ŽIJE ARABSKÝM PRINCEZNÁM

Cíle

Děti rozvíjejí fantazii, představivost.
Děti soustředěně naslouchají a cvičí vnímání mluveného slova.
Děti rozlišují mezi realitou a svými představami, sny či pohádkou.
Děti rozvíjejí smyslové vnímání.
Děti popíší rozdíly mezi lidmi a chápou význam tolerance.
Děti se seznámí s významem zdravotní péče.

Vzdělávací oblasti

Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Umění a kultura, Dítě a jeho psychika, Dítě a svět.

Průřezová témata

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova.

Pomůcky

Fotografie 1, příběh „Vyprávění arabské princezny“, výtvarné potřeby, hudba, fotografie z Jemenu či arabských měst, šátky na oči, různé malé věci (korálky, plody, čočka, hrách, malé čtverečky), případně jehlu a nitě či dětské hračky s otvory pro vkládání tvarů, příloha 5.

Motivace

Jemen je velmi chudá arabská země. Má bohatou a zajímavou historii, v současné době však velký počet obyvatel neumí číst a psát. V zemi je velká nezaměstnanost a lékařská péče je na nízké úrovni. Situace má dopad zejména na děti, které nemají možnost chodit do školy a nemají potřebnou lékařskou péči. Je dobře, že existují lidé a země, které se snaží Jemenu pomáhat.

Otázky k fotografii

Co vidíte na fotografii?
 Co vás napadá?
 Jaký máte z fotografie města pocit?
 Líbí se vám? Chtěli byste tam bydlet?
 Jaká jsou města u nás?
 Víte, že v Jemenu jsou lidé velmi bohatí i lidé velmi chudí?
 Co to znamená být bohatý či chudý v zemi, jako je Jemen? Kde bydlí bohatí a kde chudí?

Postup

- Sedíme v kruhu a začneme dětem vyprávět příběh o arabské princezně.
 „Do Jemenu, země na Arabském poloostrově, přijíždí novinářka Míša. Za pár dnů je pozvána na návštěvu do paláce, kde probíhá večeře pro zahraniční novináře u příležitosti narozenin krále.

Míša je unavená z horka a nezvyklého jídla a jde se projít do zahrady, kde potká malou arabskou princeznu. Ta jí vypráví svůj příběh. Bydlí v krásném starém městě, v pohádkovém paláci, všichni ji hýčkají jako malou princeznu, má hodně rodiče a spoustu sourozenců. Vlastní hodně šatů, hraček, živých zvířátek, dobré jídlo a cukrovinky. Má vlastní učitele a plnou skříň knih. Jí se ale pořád zdá jeden sen. Za zdmi paláce bydlí také děti. Ty bydlí v malých chýších, nemají žádné hračky, často se dosyta nenají, nechodí do školy a nikdy neviděly knihu. Jsou často nemocné. Také v tom snu vidí dvě malé holčičky. Mají nemocné oči, protože jejich maminka neměla dostatek jídla a zdravotní péče, když byly v jejím bříšku. Princezna se proto rozhodne, že se bude hodně učit, aby se mohla stát dobrou královnou. Požádá svého učitele, ale ten jí říká, že dívky nemohou vládnout. Princezna se přesto učí a učí, a když trochu povyroste a rodiče jí začnou hledat ženicha, ví, že si musí dobře vybrat. Budoucí král musí být vzdělaný a moudrý, musí jí naslouchat a spolu pak dokážou dětem pomoci. Princezna nakonec opravdu najde moudrého krále. Společně pozvou do země lékaře a učitele, postaví nové školy a nemocnice. A za nějakou dobu se v jejich království opět umí děti smát, mohou si hrát a chodit do školy...“
 (Příběh si můžete sami upravit podle svých zkušeností a potřeb)

- Následuje diskuze k příběhu: Zavoláme mezi sebe i novinářku Míšu. Ideální je, pokud můžeme využít pomoci dalšího pedagoga, zaměstnance školy, žáka z vyššího ročníku, kamaráda, rodiče či opravdového novináře. V každém případě by to měla být osoba schopná diskuse s dětmi úměrně jejich věku. Pokud tuto možnost nemáme, pomůžeme si fiktivní postavou – fotografie, loutka, namalovaná postava apod. Otázky za ni potom klademe my sami.
- Zajímavé může být i využití techniky, možná máte k dispozici diktafon, videokameru apod. Pro děti bude výjimečné se posleze slyšet či vidět a materiál můžete využívat pro další práci. Například při rozvíjení dovednosti komunikovat, prezentovat, naslouchat apod. Pozor na ostych dětí, je nutné dbát na zapojení všech a na vytváření bezpečného prostředí během aktivity i pro zpětnou vazbu.
- Pro diskuzi v přítomnosti novinářky Míši můžeme vyhradit ve třídě, případně v budově školy, speciální místo a zdůraznit tak jeho zvláštní význam.
- Pozorování a povídání s novinářkou Míšou se totiž prolíná celým příběhem z Jemenu.
- Otázky k příběhu: **Proč máme rádi pohádky? Jak vznikají pohádky? Jaká je vaše nejmilejší pohádka? Ve které pohádce a kým byste chtěli být? Jaký je skutečný život dětí i dospělých v Jemenu? Proč je důležitá zdravotní péče a zdravá výživa?**

Malovaný sen

- Požádáme děti, aby namalovaly obrázek, jak si představují arabské město, palác, zahradu a princeznu.
- Můžeme jim ukázat fotografie (vyhledáme je v knihách, na internetu či o ně požádáme v cestovní kanceláři).
- K malování můžeme dětem pustit vhodnou hudbu.
- Z namalovaných obrázků uděláme výstavu a povídáme si, co kdo namaloval a proč. Můžeme uspořádat i vernisáž pro rodiče, uvést a představit jim tak celé téma (projekt). Vernisáž oživí malé občerstvení či tradiční oděv.

Jak se žije ve tmě (nevidomým lidem):

Hra na Popelku

- Z úvodního příběhu víme, že na světě žijí děti i dospělí, kteří vidí hůře než ostatní, nebo dokonce nevidí vůbec – nevidomí. V každé části této kapitoly jsme pro vás připravili jednu aktivitu, která pomůže dětem přiblížit svět nevidomých. Můžete je využít k povídání a úvahám, jaký je svět nevidomých, jaké překážky a nástrahy musí překonávat, jak významným smyslem je zrak, jak se chovat při setkání s nevidomým a jak pomáhat.
- Úkolem dětí je s sátkem na očích roztřídit různé malé věci, například hromádku kukuřice a jeřabin, kulatých a hranatých korálků, dřevěných a skleněných korálků, hrachu a čočky, papírových a látkových čtverečků, trojúhelníků a čtverců

z kartonu apod. Starší děti mohou třídit i více druhů předmětů než dva.

K nácviku rozlišování tvarů používáme také různé vkladací tvary – můžeme použít hračky pro malé děti, například krychle s otvory pro vkládání tvarů.

- Děti mohou třídit například ve dvojici v lavici, kdy jeden vidí. Nebo po větších skupinách u velkého stolu, jde to i na zemi.
- Děti, které zrovna netřídí, požádáme, aby pozorovaly své kamarády, a v závěru aktivity se nezapomene zeptat, co viděly a co si o tom myslí.
- Následuje diskuse o pocitech dětí během aktivity.
- **Jak se vám dařilo třídění? Co bylo těžké? Co bylo snadné? Co vám pomáhalo? Jaké jsou vaše dojmy z pozorování kamarádů? Co se jim dařilo, co ne? Co si o tom myslíte? Mohly byste nějak pomoci, kdyby to byl opravdu nevidomý kamarád?**
- Na závěr si s dětmi povídáme, že i v České republice žijí nevidomí lidé a jak je poznáme. Mluvíme o možných příčinách zrakového postižení (nemoc, úraz) a také o významu ostatních smyslů pro nevidomé. Přemýšlíme, jak můžeme nevidomým pomáhat a jak se k nim máme chovat.

ZDROJ

Vaculová, J., Vachule, R. a kol. **Hry pro těžce zrakově postižené děti** (edice Malá typologická knihovna). Praha: Novinář, 1987.

JAK ROSTEME A CO UŽ UMÍME

Cíle

Děti rozvíjejí schopnost sebeobsluhy a sebepoznání.

Děti spolupracují a vzájemně si pomáhají.

Děti znají rozdíly v odívání mezi děvčaty a chlapci.

Děti cvičí jemnou motoriku.

Děti využívají své komunikační dovednosti.

Děti se učí pečovat o svůj vzhled a své oblečení.

Děti rozliší rozdíly v odívání u jiných národů.

Vzdělávací oblasti

Člověk a jeho svět, Člověk a svět práce, Umění a kultura, Dítě a jeho tělo, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova.

Pomůcky

Fotografie 2, skládačka (tělo děvčete a chlapce, kousky látky na oděvy z různých zemí, včetně tradičních oděvů Jemenu), příloha 3, šátky na oči, různé reálné části oděvu.

Motivace

Děti v Jemenu nemají tolik věcí jako české děti. Platí to také o oblečení. Jemen jako arabská země má přísná pravidla pro oblékání.

Otázky k fotografii

Povídání s novinářkou Míšou.

Kdo je na fotografii?

Co mají děti oblečeno?

Co je podle vás oblečeno špatně a proč si myslíte, že to tak je?

Jaký vidíte rozdíl v oblečení mezi vámi a dětmi z Jemenu?

Jaký je tradiční oděv žen, mužů a dětí v Jemenu? Všimněte si také krajiny Jemenu a kontrastu krásy země a chudoby dětí.

Postup

Co už umíme

- Zeptáme se dětí, co už umí - obléci se, umýt, učesat, zavázat si boty. **Co ještě umíte?**
- Děti vyprávějí o tom, co všechno ve svém věku už umí, kdo je to naučil, případně kde a kdy.
- Zdůrazníme dětem důležitost sebeobsluhy v každodenních situacích, vysvětlíme, že je hezké, když pomohou kamarádovi, který to ještě docela neumí, a že naopak nepodporujeme vysmívání se těm, kteří ještě některé dovednosti nemají.

Skládačka

- Připravíme dětem skládačku - na tvrdší karton namalujeme obrázek těla děvčátka a chlapce, k tomu látky na vystřížení tradičních kousků oděvů (v letní i zimní variantě, varianty pro různé činnosti - sport, divadlo, škola).
- Menším dětem vše raději vystříháme, starší děti si mohou skládačku připravit samy. Děti mají za úkol obléknout postavičky a následně diskutovat

o oblečení a oblékání.

- Můžeme využít také připravenou vystřihovánku v příloze.
- Diskutujeme s dětmi na téma oblékání:
Jak se oblékáme v létě, jak v zimě a proč?
Jaký je rozdíl v oblékání děvčat a chlapců?
Co si rády oblékáte a proč? Kdo vám kupuje a pečuje o oblečení u vás doma?
Pomáháte mamince pečovat o oblečení?
- Upozorníme děti, že je důležité umět se hezky a vhodně obléci, pečovat o svůj vzhled a své oblečení, umět si je poskládat a uklidit.

Jak se žije ve tmě (nevidomým lidem):

Pokuste se obléci

- Dětem připravíme oblečení základních kusů oděvu - např. svetr s knoflíky, čepice, rukavice, šála, boty (zavazovací i bez šňůrek).
- Děti mají za úkol správně se obléci s šátkem na očích. Můžeme vyzkoušet oblékání jednotlivců, ostatní skupinově radí, nebo soutěží více dětí najednou, případně s měřením času.
- Povídáme si s dětmi o tom, jaké byly jejich pocity. **Jak se vám dařilo úkol splnit? Co bylo snadné, co se vám nedařilo a proč? Jak jste se u takového oblékání cítili?**
- Následuje diskuze o důležitosti zraku. Nezapomeneme dětem připomenout, jak je důležité o svůj zrak pečovat a jak můžeme zrakově postiženým lidem pomáhat.

ZDROJ

Vaculová, J., Vachule, R. a kol. **Hry pro těžce zrakově postižené děti** (edice Malá typologická knihovna). Praha: Novinář, 1987.

JAK TO CHODÍ VE ŠKOLE

Cíle

Děti rozvíjejí pohybové dovednosti, smyslové vnímání.

Děti získávají a upevňují si znalosti a dovednosti z různých oborů.

Děti chápou významu vzdělání.

Vzdělávací oblasti

Člověk a jeho svět, Člověk a jeho zdraví,
Člověk a svět práce, Jazyk a jazyková komunikace,
Dítě a jeho tělo, Dítě a svět, Dítě a společnost.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova.

Pomůcky

Fotografie 3, pomůcky pro školní olympiádu (uvedeno přímo v textu v příloze 4), příloha 4.

Motivace

Mluvíme s dětmi o tom, že každý z nás chodí či chodil do školy. Škola je důležitá.

Jaká je naše škola (školka)?

Co ve škole (školce) děláme? Proč se učíme?

Ve školce poznáváme přírodu i sebe, zpíváme, cvičíme a malujeme...../ve škole počítáme, čteme, píšeme, poznáváme přírodu i sebe, zpíváme, cvičíme a malujeme.... Už toho hodně známe a dovedeme. Zkusíme si změřit a porovnat své znalosti a dovednosti v pravé školní olympiádě, jako to dělají sportovci.

Otázky k fotografii

Povídání s novinářkou Míšou.

Kdo je na fotografii?

Poznáte, zda to jsou děvčata či chlapi?

Co dělají?

Jaké jsou v Jemenu školy?

Mohou chodit v Jemenu do školy všechny děti?

Mohou děvčata chodit do školy?

Jaký nosí děti do školy oděv?

Co je to gramotnost?

Víte, kolik lidí v Jemenu neumí číst a psát?

Jaký je význam vzdělání pro každého z nás i pro celou společnost?

Postup

Školní olympiáda

- Disciplíny tvoří jednoduché úkoly z různých oborů a předmětů.
- Pokud máme možnost, zorganizujeme slavnostní zahájení i ukončení olympiády.
- Do přípravy je možné zapojit i děti. Mohou si vyrobit vlajky zemí, ozdobit oděvy a podobně.
- Děti mohou soutěžit jako jednotlivci, ve dvojicích či trojicích.
- Olympiádu lze připravit i pro více tříd najednou.
- Větší děti mohou procházet samostatně po vyznačené trase jednotlivými stanovišti, menší děti doprovázíme. (V tomto případě na stanovištích nemusí nikdo být, stačí, když na stůl vždy položíme jednoduché pokyny a připravíme pomůcky.)
- Pro soutěžící připravíme startovní listy, které si nesou s sebou po celou dobu olympiády a kde

zaznamenáváme splnění disciplín.

- Připravíme více stanovišť, než je dvojic.
- Výsledky děti zaznamenávají do připraveného záznamového archu.
- Dětem musíme vysvětlit zadání všech úkolů při zahájení olympiády.
- Kontrola výsledků probíhá třemi způsoby.
První: vlastní kontrola.
Druhý: kontrola učitelem (můžeme dávat například razítka).
Třetí: kontrola jinou dvojicí dětí (to děti velmi baví, učí se tak vzájemnému hodnocení a sebehodnocení).
- Důležité je vysvětlení pravidel, případně předvedení olympijských úkolů (lze zapojit starší děti, rodiče, ostatní učitele).
- Příklady olympijských stanovišť pro vaši inspiraci najdete v příloze 4.

Jak se žije ve tmě (nevidomým lidem):

Píšeme a malujeme

- Požádáme menší děti, aby s sátkem na očích namalovaly sluníčko či domeček.
- Větší děti, aby napsaly své jméno, táta, máma.
- Po skončení olympiády si povídáme:

Jak se vám dařilo úkol splnit? Co bylo snadné, co se vám nedařilo a proč? Děti, jak jste se cítily?

- Následuje diskuze s dětmi o školách pro nevidomé děti. **Jaké mají školy? Co se učí v takové škole a proč?**
- Připomeneme dětem, že některé hry, které samy zažily, pomáhají těžce zrakově postiženým dětem lépe zvládat své postižení.

JAK NAKUPUJEME

Cíle

Děti rozvíjejí představivost.

Děti získávají sebedůvěru.

Děti mají možnost vyzkoušet si nakupování.

Děti jsou vedeny ke zdravé skromnosti a rozvíjejí svou hodnotovou orientaci.

Děti poznávají rozdíly mezi bohatstvím a chudobou v různých částech světa.

Vzdělávací oblasti

Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Dramatická výchova, Dítě a svět, Dítě a společnost, Dítě a jeho psychika.

Průřezová témata

Environmentální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Pomůcky

Fotografie 4, pomůcky pro hru na obchod (košík, obaly, obrázky, modely věcí), šátky na oči.

Motivace

Nakupování patří ke každodennímu životu. Pro někoho je to zábava, pro jiného nutnost a povinnost, jsou i lidé, kteří nakupování nemají rádi. A jsou také lidé, kteří nakupování úplně propadli. Tráví svůj čas v nákupních centrech, jsou posedlí slevami a reklamou. Nakupování a hromadění věcí by však nemělo být hlavním cílem a náplní našeho života.

Otázky k fotografii

Povídání s novinářkou Míšou.

Jaké pocity máte při pohledu na malý obchůdek v Jemenu?

Jaký je rozdíl mezi obchodem, kde nejčastěji nakupujete, a tím na fotografii?

Dokážete popsat, jak vypadá a co si asi myslí mladý prodáváč?

Co jste si zapamatovali z vaší hry na obchod?

Jaké je vaše vlastní pravidlo pro nakupování?

Postup

Učíme se nakupovat

- Společně s dětmi připravíme obchod. Děti přinesou z domova obaly od skutečných potravin, případně zalaminujeme fotografie a obrázky z časopisů, reklamních letáků a nabídek.
- Děti dostanou úkol: „Vezměte si nákupní košík a z připravených věcí udělejte nákup pro vaši rodinu.“
- Nákup můžeme více specifikovat, například

nakupujeme suroviny na oběd, svačinu do školy, nakupujeme zdravé potraviny, nakupujeme potraviny či zboží dovezené ze zahraničí, nakupujeme dárek pro maminku, kamaráda apod. Dětem také můžeme přidělit role: prodáváč, obsluha, pokladník, kupující, ostraha.

- S většími dětmi můžeme zkusit vyrazit na skutečný nákup do skutečného obchodu. Rozhodně však doporučujeme domluvit se předem jak v obchodě, tak s rodiči.
- Diskuze: **Kde nejčastěji nakupujete?**
Jak často nakupujete? Jaké věci nakupujete?
Jak se připravujete na nákup? Poznáte, odkud ty věci pocházejí, ze které země? Umíte rozlišit věci, které jsou na jedno použití? Dokážete říci, co z toho opravdu potřebujete, nebo pouze podléháte lákavé reklamě? Děti, dokázaly byste vytvořit pravidla pro správné nakupování?

Jak se žije ve tmě (nevidomým lidem):

V obchodě

- Požádáme děti, aby nakoupily 3 věci podle pokynu, ale tentokrát v roli nevidomé dívky či chlapce, tj. s šátkem na očích.
- Děti se mohou v roli nevidomého postupně vyzkoušet.
- Povídáme si s dětmi, jak se cítily.
Jaké další smysly jsme při nákupu používali?
Co pro nás bylo těžké, nepříjemné a proč?
Jak bychom pomohli s nákupem nevidomému kamarádovi?

JAK TOMU BYLO DŘÍVE

Cíle

Děti se učí pozitivnímu vztahu k historii.

Děti rozlišují děj v minulosti a přítomnosti.

Děti znají konkrétní fakta z historie svého okolí i vzdáleného Jemenu.

Děti komunikují.

Děti rozvíjejí fantazii.

Děti rozvíjejí výtvarné dovednosti.

Děti zlepšují svou prostorovou orientaci.

Vzdělávací oblasti

Člověk a jeho svět, Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a zdraví, Dítě a jeho psychika, Dítě a společnost, Dítě a jeho tělo.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Pomůcky

Fotografie 5, mapa okolí, tvrdé papíry, šablony erbu, nůžky, pastelky, fixy, voskovky či barvy, terč, šipky, šátky, označení startu.

Motivace

Jemen má bohatou a velmi zajímavou historii.

Na jeho území se nacházela říše královny ze Sáby, v 16. století byl součástí Osmanské říše. Stopy historie nacházíme v Jemenu i dnes.

Otázky k fotografii

Povídání s novinářkou Míšou.

Co vidíte na fotografii?

K čemu asi patří staré opevnění a zdi?

ZDROJ

Vaculová, J., Vachule, R. a kol. **Hry pro těžce zrakově postižené děti** (edice Malá typologická knihovna). Praha: Novinář, 1987.

Jak vypadá krajina kolem?

Co víme o historii Jemenu?

Existují nějaké souvislosti s historií naší země?

Je možné využít poznatky z úvodu této kapitoly, případně z internetu či literatury.

Postup

Výlet k nejbližší historické zajímavosti

- Připravíme pro děti zajímavý výlet.
- Už ve škole (ve školce) dětem představíme základní údaje z historie našeho kraje.
- Požádáme děti, aby se zeptaly na historické události svých rodičů a prarodičů.
- Vypravíme se na hrad, zámek, do muzea nebo k památnému stromu v našem okolí.
- Cestou klademe dětem otázky k tématu:

Jaký je rozdíl mezi životem v naší obci dnes a jak se zde asi žilo za časů babiček a prababiček?

Co víme o historii města, kde žijeme?

Děti, kam byste pozvaly svého kamaráda, co byste mu ukázaly a proč? Co byste mu řekly o svém městě?

Která významná osobnost naší historie se zde narodila nebo žila? Jaká významná událost naší historie se zde udála?

Znáte nějakou místní pověst nebo báji?

Jaká řemesla zde byla dříve a jaká jsou v obci dnes?

Zachovala se některá řemesla?

Znáte nějaké místní tradice? Dodržujete je?

Kde se s nimi můžete setkat?

Namalujte svůj erb

- Vystříháme z tvrdšího papíru erby podle počtu dětí ve třídě.
- Úkolem dětí je erb vyzdobit - namalovat na něj ty nejdůležitější věci, které mají rádi či je nějak charakterizují a podle kterých je kamarádi i rodiče poznají.

- Před tím, než děti začnou malovat, dáváme dětem otázky: **Co je to erb a jak vypadá? Co na erbu zpravidla najdeme? Co budete o sobě malovat vy? Co máte rádi? Co rádi děláte?**

- To dětem pomáhá hledat charakteristiky, případně jim mohou pomoci kamarádi, jiní učitelé.
- Menší děti mohou nejdříve udělat návrhy na papírovou čtvrtku.
- Místo malování mohou děti i hledat obrázky v časopisech a udělat z nich koláž.
- Na závěr připravíme s dětmi výstavu a povídáme si s nimi o vyrobených erbech, zda podle nich poznáme majitele a co o nich vypovídají. Také si povídáme o významu a roli erbů v historii, kde je mohou najít i dnes, a připravíme si pro děti konkrétní ukázky erbů.

Jak se žije ve tmě (nevidomým lidem):

Zasáhní terč šipkou

- Do výše prsou dětí umístíme terč, 10 m od něj startovní čáru.
- Děti se postupně postaví na čáru, přímo proti kruhu, zavážeme jim oči a do ruky dáme šipku.
- Úkolem je dojet k terči a zabodnout do něj šipku.
- Poté najít hmatem střed a zjistit svou úspěšnost. U menších dětí lze využít látkový terč a míček se suchým zipem.
- Povídáme si s dětmi o jejich pocitech: **Co bylo nejtěžší? Podařilo či nepodařilo se jim splnit úkol a proč. Jak se asi cítí děti, které nevidí a musí najít místo, kam si potřebují něco položit?**
- Zdůrazníme dětem, jak je důležité, abychom nevidomým neměnili prostor a dávali věci na stejné místo.

JAKÉ JE MÍSTO, KDE ŽIJEME

Cíle

Děti se orientují v jednoduchém plánu svého bydliště, školy.

Děti rozvíjejí fantazii a představivost.

Děti získají konkrétní znalosti o svém okolí.

Děti využívají své komunikační dovednosti.

Děti rozvíjejí výtvarné a rukodělné dovednosti.

Děti se orientují v prostoru.

Vzdělávací oblasti

Člověk a jeho svět, Člověk a zdraví, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a jeho tělo.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Environmentální výchova.

Pomůcky

Fotografie 6, mapa obce (s vyznačením školy), materiál na stavbu modelu (dostatečně velkou a stabilní podložku pro model, např. karton, krabíčky, ruličky, zbytkový i přírodní materiál, nůžky, lepidlo, barvy, pastelky), ruličky od toaletního papíru, barvy, kousky lepicího papíru, obyčejné tužky, podložky (pro malování detailů ve městě), šátky.

Motivace

Jemen je zemí, kde najdete vysočiny i nížiny, omývá ji moře a má také několik ostrovů. Půda je využívána i zemědělsky. Lidé žijí ve městech i na venkově, polovinu z nich zaměstnává zemědělství.

Otázky k fotografii

Povídání s novinářkou Míšou

– s kouzelným dalekohledem v Jemenu.

Dovedete popsat fotografii?

Co zajímavého bychom mohli vidět svým kouzelným dalekohledem při návštěvě Jemenu?

Jaké je v Jemenu podnebí a jaké zpravidla převládá počasí a teploty?

Znají děti v Jemenu sníh?

Postup

Poznáváme naše okolí

- Vytvoříme s dětmi model naší školy, školky, okolí naší školy, naší ulice, našeho města/obce. (Model může být reálný nebo takový, jaký by si děti přály)
- K výrobě lze, a je to i vhodné, využít odpadový materiál, různé krabíčky, ruličky papíru, kousky papíru z hodin Vv, přírodní materiál (kousky dřeva, písek, kamínky a podobně).
- Děti mohou pracovat ve skupinách či jednotlivě. Skupinová práce podněcuje týmovou spolupráci a rozvoj komunikačních dovedností.
- Výrobě modelu předchází vycházka do okolí, prohlížení pohlednic, knih, mapy obce, návštěva vyhlídkové věže, muzea a podobně.
- Důležité je, aby se děti zamyslely nad tím, kde žijí, a jaké je jejich okolí a aby uměly na mapě najít své bydliště, svou školu.
- Starších dětí se ptáme i na začlenění své obce (města) do příslušného kraje.

Kouzelný dalekohled

- Použijeme ruličku od toaletního papíru, kterou mohou děti polepit či pomalovat, lze slepit i dvě ruličky.
- Na vycházce ji použijeme jako dalekohled.
- Vyzveme děti, aby se do něj podívaly, našly nějaký zajímavý detail (malbu na zdi domu, okno, věžičku, hodiny, balkon s květinami, kašnu a podobně) a namalovaly hned na místě detail, který vidí.
- Upozorníme děti, že i malé věci mohou být krásné, že právě detaily vytvářejí celek. Že oči máme k dívání a že je smutné, že máme stále méně času pozorovat naše okolí, vnímat hezké věci kolem nás a mluvit o nich.

Jak se žije ve tmě (nevidomým lidem):

Přesun na určené místo

- Vytýčíme bezpečný úsek max. 50 metrů, pro menší děti do 25 metrů.
 - Děti jdou ve dvojici, jeden má oči zavázané šátkem.
 - Dětem ukážeme správné vedení nevidomého.
 - Povídáme si s dětmi o jejich pocitech.
- Co bylo těžší, být nevidomým, či tím, kdo pomáhá? Jaká nebezpečí číhají na nevidomé na ulici? (například zahrádky, stánky, auta na chodníku a podobně). Jak jim můžeme jejich chůzi po ulici usnadnit? (například tzv. vodiče na chodnících a přechodech, zvuková signalizace na přechodu pro chodce) Trefíte bez maminky ze školy či školky domů a jaká nebezpečí vás mohou cestou ohrozit?**

ZDROJ

Vaculová, J., Vachule, R. a kol. **Hry pro těžce zrakově postižené děti** (edice Malá typologická knihovna). Praha: Novinář, 1987.

JAK PRACUJÍ NAŠI RODIČE A PRARODIČE

Cíle

Děti získají konkrétní znalosti o povoláních dospělých.

Děti popíší význam různých povolání a pracovních činností.

Děti srozumitelně komunikují.

Děti rozvíjejí výtvarné dovednosti.

Děti mají úctu k práci dospělých a učí se chápat význam vzdělání.

Vzdělávací oblasti

Člověk a jeho svět, Jazyk a jazyková komunikace, Dítě a jeho psychika, Dítě a společnost, Dítě a svět.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova.

Pomůcky

Fotografie 7, papíry, pastelky, barvy, příloha 5, plátěný pytlík/krabice, drobné, bezpečné předměty (např. lžička, vařečka, zubní kartáček, hříbek na šití, klíč, metr, kladívko, zástěra, baletní střevíc, tužka apod.), šátky.

Motivace

Dospělí lidé mají svá povolání. Každé z nich je důležité a každé z nich předpokládá určité, třebaže rozdílné, znalosti a dovednosti. Je důležité vybrat si povolání, které budete mít rády a na které se dobře připravíte. Také rodiče a prarodiče mají svá povolání. Děti by je měly znát a vážit si práce svých rodičů.

Otázky k fotografii

Povídání s novinářkou Míšou.

Co dělá starý muž na fotografii?

Jaké je jeho povolání?

Jaké jsou podmínky pro jeho práci?

Co ke své práci potřebuje – jaké znalosti a dovednosti, jaké pomůcky a nářadí? Jaká jsou nejčastější povolání v Jemenu?

Je možné využít poznatky z úvodu této kapitoly, případně z internetu či literatury.

Postup

Poznáváme povolání našich rodičů a prarodičů

- Požádáme děti, aby si doma popovídaly s rodiči o jejich práci.
- Ve školce, škole, příp. doma pak namalují obrázek kde a co rodiče či prarodiče dělají – jaké je jejich povolání.
- Z obrázků pak uděláme velkou koláž, například na tabuli, koberci či volné stěně.
- Povídáme si s dětmi o povoláních: jaká jsou, jak jsou důležitá, co lidé musí umět a znát, aby je mohli dělat, kde se tomu naučí a podobně.
- Je důležité zdůraznit význam vzdělání a dovést tak děti k tomu, aby si vážily práce dospělých.

Komu patří

- Připravíme dětem předměty charakteristické pro různá povolání.
- Děti usadíme do kruhu a požádáme je, aby odhadovaly, kdo tyto předměty potřebuje, pro jaká jsou povolání a pracovní činnost, co takový člověk dělá a kde. Klademe otázky a podněcujeme zájem dětí o různá povolání.

- Otázky: Čím byste chtěly být, až vyrostete?

Jaké povolání se vám líbí a proč?

Co vás zajímá? Co rády děláte?

V čem jste šikovné?

Jak se žije ve tmě (nevidomým lidem):

Kouzelný měsíc aneb **Co je to?**

- Do plátěného pytlíku, případně krabice, dáme různé předměty.
- Dětem zavážeme oči (vždy jednomu, který je na řadě).
- Vybrané dítě postupně vytahuje předměty, popisuje je, poznává je a říká o nich vše, co ví – k čemu se používají, kdo je používá – pro jaká povolání a činnost, z čeho jsou, kde se dají koupit a podobně.
- Aktivitu je možné realizovat ve dvojicích.
- Na závěr si povídáme s dětmi:
Jaké byly vaše pocity během hry?
Co bylo při hře důležité? Co se vám dařilo?
Co se vám nedařilo? Co bylo těžké?
Co umožňuje rozeznat hmat a co ne?
Kdy je zrak nezastupitelný? (například pro rozeznání léků, barvy ponožek apod.).

Možná obměna aktivity

- Všem dětem zavážeme oči, určíme jedno, které bude bez šátku, to vytáhne předmět, vypráví o něm, ostatní děti poznávají, o jaký předmět se jedná.

ZDROJ

Vacuiová, J., Vachule, R. a kol. **Hry pro těžce zrakově postižené děti** (edice Malá typologická knihovna). Praha: Novinář, 1987.

JAK JE TOMU VE SVĚTĚ DOSPĚLÝCH

Cíle

Děti získávají sebevědomí a sebedůvěru.

Děti rozvíjejí komunikační dovednosti.

Děti znají pravidla slušného chování.

Děti zjistí, že existují určitá práva a povinnosti.

Děti se seznámí s některými pravidly světa dospělých.

Děti se seznámí s novými informacemi o životě v jiné zemi.

Děti znají několik slov v cizím jazyce.

Vzdělávací oblasti

Člověk a jeho svět, Jazyk a jazyková komunikace,
Dítě a ten druhý, Dítě a jeho psychika,
Dítě a společnost.

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova,
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Pomůcky

Fotografie 8, talíř, chléb, nůž, máslo, sirup, džbán
s vodou, sklenice, případně další pomůcky dle činnosti, kterou zvolíte, šátky, příloha 5.

Motivace

Svět dospělých je pro děti často nesrozumitelný. Nevědí, proč děláme řadu věcí, proč se chováme zrovna tak či onak. V každém případě si však podle našich vzorců chování vytvářejí ty své.

Otázky k fotografii

Povídání s novinářkou Míšou na téma: Jak se žije v Jemenu.

Kdo je na fotografii?

Co mají oblečeno?

Jak se vám oděv líbí a co si o něm myslíte?

Proč se ženy v Jemenu a dalších muslimských zemích takto oblékají?

Chtěly byste také tak chodit oblečení?

Jaká práva mají ženy v této zemi?

Je možné využít poznatky z úvodu, případně z internetu či literatury.

Naučíme se s dětmi pozdravit arabsky.

Pozdravy

Dobrý den - SABAH ALCHAJR

Dobrý ráno - SABAH ALNOWR

Dobrý večer - MASA ALCHAGR

Odpovědi jsou stejné

Děkuji - ŠOKRAN

Prosím - AFWAN

Jak se máš? KAIF HALAK

Mám se dobře - BECHAIR

Špatně - SAJE

Vítejte v naší zemi - MARHABAN BEKOM VI BALADNA

Na shledanou - MAA ALSALAMAH

Postup

Den na ruby

- Vyměníme si s dětmi role, u menších třeba jen na hodinu, u starších i na celý půlden či den.
- Dáme dětem nějaký konkrétní úkol, který musí dělat dospělí. Například vyřídít telefonát (omluvit dítě ve školce (škole), objednat exkurzi do muzea či ZOO), doprovodit dítě k lékaři, vyučovat tělocvik, přírodovědu a podobně.
- Pokusíme se do hry zapojit co nejvíce dětí. Je vhodné již předem připravit role, případně se

s dětmi dohodnout na začátku hry. Možné role: učitel, ředitel školy, vychovatelka školní družiny, kuchařka, školník, rodiče, lékařka apod.

- Po skončení hry si s dětmi povídáme o jejich pocitech.

Jaké to bylo? Je jednodušší být dítětem, či dospělým? Kdo by chtěl být dospělý a proč?

Co děti mohou a nemohou? Co mohou dospělí a co nemohou? Jaký je rozdíl mezi dnem dítěte a dospělého? Mají stejná práva a povinnosti?

A co děvčata a chlapci, ženy a muži? Mají u nás stejná práva a povinnosti?

Jak se žije ve tmě (nevidomým lidem):

Jak to zvládneme?

- Pokusíme se společně s dětmi vytvořit (simulovat) jednoduché denní situace – například namazat si chléb, namíchat sirup s vodou, prostřít stůl k obědu, zabalit malý dáreček, zalít květinu, nalít vodu do misky pro pejška a podobně. Náročnost činnosti přizpůsobíme individuálně dětem.
 - Mazání chleba: Připravíme si 2 stoly, krajíce chleba, příborové nože, máslo, podnos. Vždy dvěma dětem zavážeme oči šátkem. Jejich úkolem je namazat krajíc chleba máslem a namíchat sirup do připravené sklenice ze sirupu v láhvi a vody ve džbánu.
 - Po skončení aktivity si povídáme o jejím průběhu a pocitech.
- Jak se vám podařilo úkol splnit? Byl krajíc namazán rovnoměrně? Byla šťáva sladká tak akorát?**
- Jak jste se cítili? Co vám komplikovalo váš úkol? Co by vám pomohlo lépe úkol splnit?**
- Jak pomůžeme nevidomému kamarádovi?**

Reflexi doporučujeme provádět za jednotlivými aktivitami, po splnění určitého bloku aktivit a v každém případě na konci projektu.

Necháme si vždy dostatečnou časovou rezervu, aby děti mohly otevřeně vyjádřit svoje názory, pocity a dojmy a poznatky.

V této části realizace aktivit využijeme podle potřeby opět postavu Věťříku a ptáme se dětí:

- jak se jim samostatně pracovalo
- jak se jim spolupracovalo se spolužáky
- co nového se dověděly a naučily
- co je překvapilo
- jaké byly jejich pocity během aktivity

- jaké by mohlo být podle nich pokračování aktivity
- co bylo při aktivitě důležité
- jak se jim dařilo úkol splnit
- jaké se vyskytly komplikace nebo překážky
- co by jim pomohlo, aby mohly úkol lépe splnit.

Před rozloučením s děvčaty z Jemenu se s dětmi společně zamyslíme nad otázkami:

Co jsme se dověděli o životě dětí v Jemenu?

Najdeme něco společného na životech dětí u nás a v Jemenu?

Čím se liší život jemenských dětí od života našeho?

Jak jsme prožívali výpravu do Jemenu?

Co bylo těžké? Co bylo snadné? Co nám pomáhalo? Jaké jsou naše dojmy?

Uměli bychom se vžít do pocitů Yasmeeny, Wardy a ostatních dětí z Jemenu?

Dovedli bychom vyprávět o naší cestě rodičům nebo kamarádům?

Kdo by se chtěl do Jemenu vypravit doopravdy a proč?

Reflexe nemusí vždy probíhat jen formou otázek a diskuze, ale může být, výtvarná nebo u starších dětí písemná, dramatická.

Pocity mohou děti vyjádřit také pohybem, sochou, smajlíky či barvami.

Smysluplnou reflexi lze realizovat pouze v bezpečném, děti nijak neohrožujícím prostředí. Doufáme, že k budování a rozvíjení takového prostředí ve vaší školce nebo škole přispěje i projekt Anyana - děti a svět.